

docent i investigador realitzat fins aleshores en la seva carrera universitària.

Afegit a tot l'anterior, Javier Chavarriga es va preocupar per la difusió i divulgació de les matemàtiques i la ciència en general, i va organitzar diversos cicles de conferències amb l'Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI), del qual fou conseller, a l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE), o des de la mateixa Universitat de Lleida, on va impartir cursos de lliure elecció oberts a tot l'alumnat de la Universitat i també per a professorat de secundària. Entre aquests cursos volem destacar les Lliçons populars de matemàtiques, que van suposar un gran èxit d'assistència.

En l'àmbit docent, i dins de l'Escola Politècnica Superior (EPS), volem fer notar que Javier es va involucrar en l'establiment dels estudis d'enginyeria tècnica industrial, des del curs inicial, 1997-1998, com a professor de l'assignatura de càlcul, i va col·laborar activament en la consolidació d'aquesta titulació. Hem de remarcar que Javier sabia fer atractives les assignatures que impartia i era apreciat i molt respectat pels seus alumnes. Això queda palès, per exemple, pel bon nombre de vegades que se'l va requerir per apadrinar diverses promocions.

La darrera etapa de Javier ha estat com a membre de l'equip directiu de l'Escola Politècnica Superior. Durant aquest darrer any i mig, Javier menà totes les seves il·lusions i esforços

cap a l'Escola, i va impulsar la creació dels estudis d'arquitectura tècnica, dels quals ha estat un gran entusiasta, així com l'obertura del Centre de Recerca d'Energies Aplicades (CREA). Els darrers mesos va participar en l'elaboració d'una proposta de postgrau en enginyeria i tecnologies de la informació, i va aconseguir el vistiplau necessari per portar a terme el projecte. Com veiem, una altra de les característiques que el definien era intentar trobar el consens entre tots.

Des de la seva vessant més humana, tots els que hem estat propers a ell podem donar testimoniatge de la gran devoció envers el seu pare, cap a la seva dona, Cristina i, per descomptat i per damunt de tot, cap als seus fills Marta i Xavier, dels quals estava molt orgullós.

A més de ciència, Javier ens ha ensenyat moltes altres coses de la vida i ens ha servit no poques vegades de model gràcies a la seva empena, i les seves ganes de treballar, d'entendre els problemes, etc. El seu llegat queda en nosaltres i en cap cas seríem el que som si no l'haguéssim conegut i ens hagués marcat considerablement.

Ara, estem segurs que ens animaria a tots, amb la seva peculiar manera de ser i la seva rialla, a continuar endavant. Continuar la seva obra, fruit del seu treball i dedicació, és la millor manera de seguir recordant-lo.

Una forta abraçada, Javier.

Isaac A. García, Jaume Giné, Maite Grau,
Josep Mallol i Jordi Sorolla

Noticiari

Creu de Sant Jordi per a M. A. Canals i M. Castellet

Maria Antònia Canals i Tolosa

El treball generós, vital i incansable marca la vida de la Maria Antònia Canals, nascuda a Barcelona l'any 1930 en el sí d'una família molt vinculada al món de l'ensenyament. Diu la Maria Antònia que el seu pare, Emili Canals, un enginyer molt aficionat a les matemàtiques que morí quan ella tenia vuit anys, fou la primera persona que exercí una influència decisiva en la seva vocació, que neix a partir de la vivència personal lligada al joc, la manipulació i la intuïció. També fou decisiva la influència de les

seves ties Dolores i Francesca Canals, conegudes com les ties Montessori, introductores a Catalunya del mètode que porta aquest nom. Amb aquestes influències, l'any 1950 acaba els estudis de magisteri i el 1953 finalitza la llicenciatura de ciències exactes a la Universitat de Barcelona.

Un dels seus primers contactes amb la docència fou al Liceu Francès, una de les escoles de més prestigi social de Barcelona, on impartia classes de matemàtiques al batxillerat superior.

Però fou a l'Escola Talitha on va poder posar en pràctica, entre el 1956 i el 1962, el sistema montessorià. Tenia vint-i-set anys i va deixar el treball anterior perquè el projecte de la nova escola l'entusiasmava i perquè, segons les seves paraules, «un no ha de quedar-se mai tancat, sinó que ha de fer sempre allò en què realment creu». Així, la seva influència com a coneixedora del mètode Montessori, amb el suport de l'opinió d'Alexandre Galí, va incidir en la decisió d'aplicar aquesta metodologia al parvulari de l'escola. El pas següent fou la construcció de tot el material necessari, tasca que dugué a terme amb minuciosa precisió.

Cinc anys després d'iniciar el projecte de Talhita, Maria Antònia decideix iniciar un nou projecte en un barri amb més necessitats. Asabentada de les males condicions del barri barcelonès de Verdum, decideix canalitzar el seu compromís social en aquesta direcció. El barri disposava d'un barracó propietat de la parròquia on cada tarda s'impartien classes de capacitació professional. És aquí on l'octubre de 1962 la Maria Antònia inicià el funcionament de l'escola Ton i Guida, penjant a la porta un rètol que deia «Parvulario». Començà ella sola amb quaranta-dos nens i nenes d'entre quatre i sis anys, la majoria fills d'immigrants. L'escola es mantenia amb les quotes que pagaven les famílies segons les seves possibilitats econòmiques, encara que per arribar a fer realitat la construcció d'un nou edifici es va comptar amb les aportacions d'importants donatius de gent benestant que creia en el projecte.

Com a Talhita, la M. Antònia aconseguí crear a l'escola Ton i Guida un equip de mestres conscients de la importància de la seva tasca i de l'esperit de treball en equip. L'escola gaudí de molta anomenada i el 1975, amb més de

quatre-cents alumnes, s'havia convertit en un exemple i model d'escola. Deixa Ton i Guida per dedicar-se al càrrec de cap de l'Àrea de Serveis d'Ensenyament de Barcelona. Però no acaba de trobar-se bé en el món de la política i deixa el càrrec després d'un any. S'havia involucrat en l'àmbit universitari, impartint classes de didàctica de la matemàtica a l'Escola de Mestres de la Universitat Autònoma de Barcelona, i l'any 1982 obté plaça a l'Escola Normal de Girona. Aquest fet significà un canvi de residència. I el 1985 també comença a impartir classes a l'Escola de Mestres de Vic. Paral·lelament a la docència a la universitat, i fruit de les activitats de formació permanent, l'any 1992 sorgeix el primer grup de mestres dedicat a la didàctica de les matemàtiques: Grup Perímetre, ubicat a Girona. El Grup Perímetre, juntament amb l'equip ICE de matemàtiques de la UdG, funden l'Associació d'Ensenyants de Matemàtiques de Girona (ADEMGI), de la qual M. Antònia fou presidenta durant els quatre primers anys, de 1992 a 1996. El 1994, l'Associació de Professors de Matemàtiques de les Comarques Meridionals (APMCM) i l'ADEMGI funden la Federació d'Entitats per a l'Ensenyament de les Matemàtiques a Catalunya (FEEMCAT), de la qual fou presidenta durant els tres primers anys.

La seva tasca ha estat reconeguda amb diversos premis i homenatges: Medalla President Macià (Medalla del Treball) (Barcelona, 13 d'abril de 1988); Premi Mestres 68, per la renovació aportada al camp de la didàctica de la matemàtica i a la concepció de l'educació infantil (Girona, 17 de desembre de 1994); homenatge per la tasca docent i innovadora desenvolupada en el camp de la didàctica de les matemàtiques (Girona, 29 de abril de 2000); insígnia de plaqueta de la FEEMCAT (juliol de 2000); Meda-

lla d'or de la Universitat de Vic (17 d'octubre de 2000) i de la Universitat de Girona (4 d'octubre de 2001); homenatge de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Girona (29 de maig de 2001) i la distinció Jaume Vicens Vives a la qualitat en la docència universitària (4 d'octubre de 2001), dedicat per la M. Antònia «als milers de noies i nois i als molts mestres joves i grans que durant tots aquests anys han estat els meus alumnes». Des del 30 de setembre de 2001, Maria Antònia està oficial-

ment jubilada. Nomenada professora emèrita de la Universitat de Girona, actualment coordina el GAMAR (Gabinet de Materials i de Recerca per la Matemàtica a l'escola).

El passat dia 25 de setembre li va ser atorgada la Creu de Sant Jordi, per la seva dedicació al país i, en concret, per la seva tasca en la formació de mestres i les seves publicacions matemàtiques. Ens alegrem amb ella d'aquesta merescuda distinció.

Pili Royo Regueiro
Presidenta de la FEEMCAT

Manuel Castellet i Solanas

Manuel Castellet i Solanas va rebre la Creu de Sant Jordi el 25 de setembre de 2006 en reconeixement de la seva valuosa trajectòria en l'àmbit universitari i la seva contribució a la recerca amb la creació del Grup de Topologia Algebraica de Barcelona, adscrit a la Universitat Autònoma, de prestigi internacional; i també de la seva àmplia vinculació amb l'Institut d'Estudis Catalans, del qual, a més de la direcció del Centre de Recerca Matemàtica (CRM), fou president.

En Manuel és ben conegut, no cal dir-ho, dins d'una institució que ell mateix va presidir de 1978 a 1982, quan encara era la Secció de Matemàtiques de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques. De fet, l'arrencada de la SCM fins al que és avui va començar en aquest període. Més endavant, va tornar a influir-hi fortament des de la presidència de l'IEC. La seva col·laboració i la seva empenta varen ser decisives per a l'èxit del Tercer Congrés Europeu de Matemàtiques

l'any 2000. Des del seu lloc de privilegi al capdavant de l'Institut (com a secretari general de 1989 a 1992, com a vicepresident de 1992 a 1995 i com a president de 1995 a 2002), va contribuir al foment i a la difusió de les matemàtiques amb diverses iniciatives, entre elles la incorporació a l'IEC de la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer el 1991.

Algunes dades biogràfiques: va néixer a Barcelona el desembre de 1943; es va llicenciar en matemàtiques a la Universitat de Barcelona el 1965 i va obtenir el grau de doctor a la mateixa universitat el 1973, amb una tesi doctoral realitzada a l'Eidgenössische Technische Hochschule (ETH) de Zuric sota la direcció de Beno Eckmann, un dels investigadors més destacats en topologia algebraica del segle XX (i que, per cert, el març de 2007 complirà noranta anys). La topologia ha estat la seva especialitat científica des d'aleshores. Ben aviat va iniciar a Bellaterra el que ara és el Grup de Topologia Algebraica de Barcelona. A principis de la dècada de 1980 l'equip estava format per ell, la seva esposa Irene Llerena i un dels seus primers alumnes de doctorat, Jaume Aguadé (1979). Actualment compta amb vint-i-cinc membres i és un grup consolidat de la Generalitat de Catalunya, capdavanter en la seva especialitat a l'Estat i molt actiu a Europa, on ha aconseguit distincions com ara un programa de formació Marie Curie entre 2000 i 2004.

Entre d'altres càrrecs acadèmics, ha estat degà de la Facultat de Ciències de la UAB de 1987 a 1991, vicerector de la UAB de 1993 a 1994, membre del Consell Social de la UAB

entre 1988 i 1991, membre del Consell Social de la UOC entre 1996 i 2005, membre del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de la Generalitat de Catalunya de 1999 a 2002, membre del Consell de la Societat Matemàtica Europea des de 1994, membre del Real Patronato de la Biblioteca Nacional de 1997 a 2002 i membre del jurat dels Premis Nacionals de Cultura de la Generalitat de Catalunya de 1998 a 2002. És editor de la sèrie «Advanced Courses in Mathematics CRM Barcelona», publicada per Birkhäuser des de 2001. Va rebre la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya al mèrit científic i tecnològic l'any 1991 i va aconseguir la Placa Narcís Monturiol per al CRM l'any 2000.

La més gran creació professional d'en Manuel ha estat, sens dubte, el CRM, que ell va posar en marxa el 1984, tres anys després d'haver obtingut una Càtedra de Geometria i Topologia a la UAB. El CRM va començar amb poca superfície, però amb una capacitat organitzadora extraordinària. Aviat va aconseguir prestigi internacional i va acollir investigadors molt destacats, entre ells sis guanyadors de la medalla Fields l'any 1991 i d'altres més tard, com ara Jean-Pierre Serre el 2004. En el seu desè aniversari, el CRM es va traslladar a la seva ubicació

actual, i el 2005 amplià la seva capacitat fins a 1.225 m², amb espai per a una trentena de visitants i un auditori nou per a cent persones. Durant tot el període 1984-2006, ell n'ha estat el director i ha aconseguit situar-lo entre els millors centres d'Europa. De fet, ell mateix va presidir el comitè ERCOM de centres de recerca europeus de matemàtiques entre el 2002 i el 2005. Durant aquests dotze anys, diverses generacions de matemàtics catalans s'han beneficiat de l'existència del CRM i molts grups de recerca han crescut a la seva empara.

Tant des de la SCM com des del seu equip, li fem arribar una efusiva enhorabona per aquesta nova distinció tan rellevant, que premia una dedicació de molts anys a les matemàtiques i sobretot a Catalunya.

Carles Casacuberta
UB

El marc contractual del professorat universitari de matemàtiques

No fa pas gaire temps que la Ley Orgánica de Universidades (la LOU) va donar el tret de sortida per a la creació de cossos de professorat contractat a les universitats espanyoles, de manera paral·lela als cossos de funcionaris, que eren els únics existents fins al moment. La LOU estableix les bases generals i deixava en mans de les comunitats autònomes la implantació real d'aquests nous cossos de professors universitaris. Tot seguit, el Govern de la Generalitat va elaborar la Llei d'universitats de Catalunya (LUC) definint els contractes que es volien impulsar a Catalunya, i les regulacions i els requisits per accedir-hi.

Malgrat que aquestes noves figures de professorat ja comencen a ser presents a les universitats catalanes (encara que potser només tímidament), entre la comunitat universitària

encara no hi ha un coneixement prou clar de quines figures són, ni de les seves característiques principals. Per aquest motiu, i atès l'interès que té el tema per a les expectatives dels matemàtics catalans, des de la redacció de la *SCM/Notícies* hem cregut convenient preparar aquest informe, amb l'objectiu que els investigadors puguin dimensionar correctament aquestes figures i puguin autoavaluar-se abans d'optar a un d'aquests contractes. Explicarem també com funciona el procés d'acreditació (definit més avall), els criteris d'avaluació en matemàtiques i els resultats acumulats de les convocatòries fetes fins ara.

Totes les dades necessàries per a l'elaboració d'aquest informe ens han estat trameses molt amablement per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU), mit-